

S2, LC8 & S3, 20.07.2019
ESA Copernicus Sentinel Data & NASA Landsat Program Data, SYKE

Miljörapport om förslag till förvaltningsplan för Ålands vattenförvaltnings- område

ÅLANDS LANDSKAPSREGERING OSCAR FOGELBERG

1 Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	2
2	Sammanfattning.....	2
3	Bedömningsklasser och översiktlig bedömning.....	3
4	Förvaltningsplanens huvudmål.....	5
5	Förhållande till planer och program.....	5
5.1	LBU-program.....	6
5.2	Skogs Åland.....	6
5.3	Ålands genomförande av Finlands operativa program för fiskerinäringen.....	6
5.4	VA-plan Åland.....	7
5.5	Vattenåtgärdsprogrammet.....	7
5.6	Baltic Sea Action Plan (BSAP).....	7
5.6.1	Biodiversitet.....	8
5.6.2	Övergödning.....	8
5.6.3	Farliga ämnen.....	9
5.6.4	Havsnäringar.....	9
5.6.5	Tvärsektoriella åtgärder.....	9
6	Vattens nuvarande status.....	9
7	Miljöproblem orsakade av mänsklig verksamhet.....	10
7.1	Weserdomen och Ålands vattenlag.....	10
8	Nollalternativet mot förvaltningsplanens alternativ.....	11
8.1	Nollalternativet.....	11
8.2	Alternativ 1: Föreslagen förvaltningsplan genomförs.....	11
9	Konsekvenser av genomförandet av förvaltningsplanen.....	12
9.1	Vattenförekomster och vattens status.....	12
9.2	Naturresurserna och grundvattnet.....	12
9.3	Växter, djur och naturens mångfald.....	13
9.4	Klimat, torka och översvämningar.....	15
9.5	Befolkning och människors hälsa.....	16
9.6	Samhällsstruktur, markanvändning, natur- och kulturlandskapet.....	17
10	Övrigt.....	17
11	Uppföljning.....	18

1. Inledning

I landskapslagen (2006:82) om miljökonsekvensbedömning framgår att miljökonsekvensbedömningar ska utföras för planer, projekt eller program som kan ha en betydande miljöpåverkan (positiv eller negativ).

Syftet med miljökonsekvensbedömning av Ålands förvaltningsplan för vatten 2022-2027, är att identifiera, beskriva och bedöma de direkta och indirekta effekter som planen kan medföra. Konsekvenserna beskrivs i miljörapporten dels för människor, djur, växter, mark, vatten, klimat, landskap, materiella tillgångar och kulturarv, dels på samspelet mellan dessa faktorer. Miljörapporten bör ge en helhetsbild av de betydande miljökonsekvenser som förvaltningsplanen har om den genomförs.

Planen för Ålands vattenförvaltning innefattar ansvarsfördelning, kartläggning, övervakning, statusklassificering, generella konsekvenser samt åtgärder enligt vattendirektivet och havsmiljödirektivet (marina direktivet). Landskapet Åland har en liten vattenförvaltning och summerar därför två åtgärdsprogram enligt vattendirektivet respektive marina direktivet i en gemensam vattenförvaltningsplan. Landskapsregeringen avser att åtgärdsprogrammen bör komplettera varandra och att de bedöms tillsammans. Planer som dessutom bör bedömas och samordnas är; plan för hantering av översvämningsrisker, havsplaneringsdirektivet, LBU-program och operativt program för fiskerinäringen samt lokala planer som ex. Färdplaner för att uppnå hållbarhetsmål.

Miljörapporten har författats enligt uppställningen i motsvarande finska miljörapporter för finska vattenförvaltningsområden.

2 Sammanfattning

Den mest betydande konsekvensen av vattenförvaltningsplanen berör vattnens status och den vattenanvändning som är beroende av uppmätt och bedömd status. Det är dock osannolikt att statusmålen uppnås för alla inre kustvatten och skärgårdsvatten samt yttre kustvatten i förvaltningsområdet inom tidsramen 2022-2027. I kustvatten kommer den målsatta tidtabellen att fördröjas och för dem bör allt effektivare åtgärder läggas fram i fortsättningen. Även i yttre kustvatten och de mer marina vattnen blir det svårt att uppnå målen för god status, då dessa vatten kräver gränsöverskridande samarbeten.

Genomförandet av förvaltningsplanen medför dock inga betydande olägenheter för miljön, människors hälsa, växter, djur, klimatet eller landskapet. Inga betydande olägenheter kan heller anses uppkomma för vattenanvändning eller översvämningsskyddet. Tvärtom, en förvaltningsplan med tillhörande åtgärder för en bättre vattenmiljö gynnar såväl människors som djurs och växters hälsa. Genomförandet bedöms endast ha ringa skadliga verkningar för naturresurserna och kulturarvet i och med nyttjandet av områden för åtgärder.

Verkställandet av förvaltningsplanen kommer påverka olika branscher, privata verksamhetsutövare och medborgare samt olika myndigheters verksamheter. Betydande

konsekvenser för näringslivet uppstår för några verksamheter i anslutning till användningen av vattnen. Om ny teknik inom vattenbruk måste införas och förändringar sker i tillståndsvillkoren, kan det både begränsa verksamheterna, men också skapa arbetstillfällen med nya innovationer. En begränsning i fisket av sårbara och hotade arter skulle kunna påverka sysselsättningsgraden. För att uppnå god status i inre och yttre kustvatten är det avgörande hur beslut och åtgärder utanför vattenrelaterad lagstiftning genomförs samt hur olika styrmedel vidareutvecklas.

Förvaltningsplanen innehåller dock inga sådana åtgärder som konstaterats ha för stora sociala och ekonomiska konsekvenser, eftersom det finns stöd att söka för en omställning eller för vattenförbättrande åtgärder. Genomförandet av åtgärder medför i många fall en ökad sysselsättningsgrad. En god vattenstatus och olika ekosystemtjänster ger en positiv image och ger ökade möjligheter till fiske och rekreation samt gynnar turismnäringen.

De kostnader som åtgärderna medför är delvis högre än den nuvarande nivån och kan betraktas som negativa ekonomiska konsekvenser. Kostnaderna uppkommer framför allt av åtgärderna för att minska den diffusa belastningen men i vissa fall även av åtgärderna för att minska punktbelastningen. Kostnaderna kan emellertid inte betraktas som orimliga för någon näringsgren eller befolkningsgrupp. De kostnader som finns fördelas på olika aktörer, men allmänt taget bedöms den ekonomiska nytta som fås vara större än kostnaderna, sett i ett långsiktigt perspektiv. Genomförandet av en del åtgärder är lagstadgade och andra åtgärder kan genomföras genom arbete av tjänstemän. EU-medel kommer att nyttjas i så stor utsträckning som möjligt, genom t.ex. Landsbygdsutvecklingsprogrammet, jordbrukets återhämtningsfond, det operativa programmet för fiskerinäringen samt genom att delta i internationella EU-finansierade samarbetsprojekt.

3 Bedömningsklasser och översiktlig bedömning

Genom att identifiera miljökonsekvenserna av förvaltningsplanen, har följande aspekter belysts, för att förutspå förändringar och följder som planen kan leda till:

- Vattenstatus
- Växt- och djurarter samt naturresurser
- Grundvattnet
- Klimat, torka och översvämning
- Människors levnadsförhållanden och livsmiljö
- Samhällsstruktur, markanvändning samt natur- och kulturlandskapet

De konsekvenser som har identifierats av förvaltningsplanen har i föreliggande miljörapport beskrivits med tre olika färger:

Röd	Skadlig påverkan
Gul	Neutral påverkan
Grön	Positiv påverkan

Tabell 1. Sammanställning av Nollalternativet och Alternativ 1:s genomförande av förvaltningsplanen med färgkoder för skadlig, neutral och positiv påverkan.

Nollalternativet: Förvaltningsplanen genomförs ej helt	Alternativ 1: Förvaltningsplanen genomförs
Konsekvenser för vattnens status	
Sjöarnas status förändras marginellt. Klimatförändringen kan ytterligare försämra vattenförekomsternas status	Sjöarnas tillstånd förbättras långsamt när den diffusa belastningen minskar. Åtgärderna kan snabbt förbättra vattenorganismernas tillstånd
Kustvattnens status förändras i liten utsträckning. Klimatförändringen fördröjer en eventuell återhämtning	Kustvattnens status förbättras långsamt när punktbelastningen minskar
Havens status förändras väldigt lite, eftersom belastningen av näringsämnen och skadliga ämnen förändras marginellt	Med vattenvårdsåtgärderna minskar belastningen av näringsämnen och skadliga ämnen till Östersjön
Inre vikar belastas av enskilda avlopp och lokala bräddpunkter, ingen förbättring	Med VA-åtgärder för enskilda avlopp och bräddpunkter minskar belastningen på inre vikar
Yttre vattenförekomster påverkas av utsläpp av näringsämnen från öppna fiskodlingskassar	Yttre vattenförekomster kompenseras av vattenåtgärder och innovationer för vattenbruk
Konsekvenser för naturresurser	
Skyddet av vattenlevande organismer och livsmiljöer sker med hjälp av andra program, än förvaltningsplanen	Åtgärderna har en betydande positiv inverkan för vattenlevande organismer samt skyddet av livsmiljöer och mångfalden
Ekosystemens status förblir oförändrad	Genom åtgärderna tryggas och förbättras naturvärden och ekosystem
Fiskevården begränsas och uppnår ej hållbara bestånd	Utplantering av yngel för att bibehålla fiskbestånden samt skydd och etablering av fisklekplatser ger bättre fiskbestånd
Fisketryck på sårbara och hotade fiskarter kan få ekosystemkonsekvenser	Hållbart fiske på sårbara och hotade fiskarter kan ge bestånden återhämtning
Oförändrad sjöfart ger påverkan på havslevande fisk och däggdjur från undervattensbuller	Innovationer inom sjöfart begränsar påverkan från undervattensbuller
Avsaknad av resurser för skydd av känsliga undervattensmiljöer	Val av Natura 2000-områden bevarar och förbättrar vattnens status
Konsekvenser för grundvattnet	
Ingen förändring för grundvattnen, riskområdets status försämras ytterligare	Grundvattenförutsättningar förbättras långsamt med skydd, inga nya riskområden eller försämring av status
Konsekvenser av klimat, torka och översvämning	
Klimatförändringen hanteras på olika sätt och en ojämlik anpassning av verksamheter sker	Genom åtgärder sker anpassning till klimatförändringen, inom vattenvården rekommenderas klimathållbara åtgärder

Riskerna för torka ökar på grund av klimatförändringen, jordbruket får hantera riskerna med torka på olika sätt	Effekterna av torka minskar genom vattenhushållning, såsom våtmarkslösningar och bevattningsdammar
Ålands översvämningsdirektiv ger rekommendationer för hantering och minskning av översvämningsrisker	Åtgärder inom vattenvården stöder översvämningsdirektivet för hantering av översvämningsrisker
Konsekvenser för människor	
Inga konsekvenser för hälsa och välfärd	God vattenstatus har en positiv inverkan på hälsan och välbefinnandet, bra kvalitet på dricksvattnet påverkar direkt människors hälsa
Konsekvenser för markanvändning och näringar	
Små förändringar av vattnens status påverkar inte nämnvärt fastigheternas värde.	Förbättring av vattenstatus höjer fastigheternas värde
Rekreativ användning av vattnen förbättras i områden där statusen förbättras med nuvarande åtgärder	Åtgärder inom vattenvården förbättrar vattendragens rekreativvärde i stor utsträckning.
Inga konsekvenser för turismnäringar eller jord- och skogsbruk	Positiva sysselsättningseffekter av rena vatten, såsom turism och fiske. En del av åtgärderna kan förbättra jordbrukets produktivitet
Inga konsekvenser för kulturarvet	Vissa åtgärder för vattenvård kan ha lindriga negativa effekter, andra åtgärder positiva effekter för kulturarvet.
Inga konsekvenser för vattenförsörjningen	Vattenåtgärder såsom våtmarker, dagvattenlösningar och skydd av grundvatten sänker reningskostnaderna och tryggar vattenförsörjningen

4 Förvaltningsplanens huvudmål

Förvaltningsplanen omfattar åren 2022–2027 och det främsta målet för planen är att uppnå god status för yt- och grundvattnen fram till år 2027. Behovet att förbättra vattnens status och de åtgärder som behövs, beskrivs närmare i vattenåtgärdsprogrammet.

Även statusmålen för särskilda områden, t.ex. Natura-områden, EU-badstränder och vattenuttag, måste beaktas och kan inverka på uppnåendet av målen.

5 Förhållande till planer och program

Förvaltningsplanen tar i beaktande planen för hantering av översvämningsrisker, havsplaneringsdirektivet, LBU-program och operativt program för fiskerinäringen samt lokala planer som ex. Färdplaner för att uppnå hållbarhetsmål. I skyddskommissionen för Östersjön (HELCOM) och åtgärdsplanen (Baltic Sea Action Plan) är uppnåendet av en god status i havet

och kustvattnen av största vikt. Programmet för inventering av den marina undervattensmiljön (VELMU) främjar skyddet av arterna och havsområdena i Östersjön och stödjer en hållbar användning av havet och dess naturresurser.

Följande planer och program som hänvisas till i förvaltningsplanen, har i varierande utsträckning egna miljökonsekvensbedömningar. Sammanfattningar presenteras här övergripande.

5.1 LBU-program

Landsbygdsutvecklingsprogrammet satsar på åtgärderna: Kunskapsöverföring, rådgivningstjänster inom jordbruket, investeringar i fysiska tillgångar, nyetableringsstöd till jordbrukare, förnyelse av samhällen samt insatser för miljömässig hållbarhet. I konsekvensbedömningen har man särskilt beaktat konsekvenser för befolkning, landskap, biologisk mångfald, resurser och klimat.

Det gällande Landsbygdsutvecklingsprogrammet med föreslagna åtgärder, bedöms i sin helhet varken innebära betydande positiv – eller betydande negativ påverkan på miljön. Genom programmet har ekologisk odling ökat och det konstateras att ekologisk produktion bidrar till att förbättra vattenförvaltningen samt att återställa och bevara biologisk mångfald i odlingslandskapet¹. Det nya LBU-programmet och CAP-strategin är under arbetande med syfte att ännu mer minska påverkan på vatten och natur.

5.2 Skogs Åland

Programmet för Skogs Åland konstaterar att en ökad avverkningsnivå skulle innebära ökade intäkter, men medför även en ökad risk för att hotade arter och biotoper ska skadas eller försvinna. En ökad avverkningsnivå kan medföra en ökad utlakning av näringsämnen och fasta partiklar till våra vattendrag². Det åländska skogsbruket vidtar redan idag ett flertal skyddsåtgärder för vattenmiljön, men programmet föreslår ytterligare åtgärder speciellt i anslutning till känsliga vattenmiljöer. Skyddet av områden för den biologiska mångfalden sker i första hand genom förverkligandet av Natura 2000 programmet. En omställning till ett mer hållbart samhälle bedöms komma att ta tid och kräva ekonomiska resurser.

5.3 Ålands genomförande av Finlands operativa program för fiskerinäringen

Målet med det operativa programmet är att skapa en konkurrenskraftig fiskerinäring. Det ska även uppmuntra och ge möjligheter till hållbar tillväxt, främjad livskraft och mångfald hos de inhemska fiskresurserna. Programmet samordnar målen för fiskerinäringen, vattenanvändningen och miljöskyddet inom ramen för den integrerade havspolitik. I

---

¹ Spangenberg, K. Kontigo. 2014. *Den europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU) landsbygdsutvecklingsprogram för Åland 2014 – 2020*

² ÅLR. 2016. 4293-SkogsÅland2027 Skogen - Näring för ett hållbart Åland

programmet för fiskerinäringen har det gjorts sex SWOT-analyser där man identifierat styrkor, svagheter, möjligheter och hot för sex unionsprioriteringar gällande fiske och vattenbruk. Kassodling av fisk orsakar tillförsel av näringsämnen till havet, vilket hindrar näringens expansion och kan resultera i en lokal inverkan på vattenkvaliteten. Yrkesfisket är beroende av fiskbestånd i gott ekologiskt tillstånd, men vattenanalyserna identifierar att vattenbruken kan bidra till allmän försämring av Östersjöns vattenkvalitet, vilket kan utgöra ett hot mot yrkesfisket³.

5.4 VA-plan Åland

VA-planen för Åland har tagits fram för att definiera strategier, avgränsningar samt utvecklingsplan för en hållbar resurshållning, men inte specifikt för att bedöma konsekvenserna av VA-planen. Några huvudpunkter i VA-policyn är: Samtliga VA-huvudmän ska gemensamt verka med prövnings- och tillsynsmyndigheter för att alla fastigheter med enskilda avlopp ska ha godkända anläggningar. Åtgärd av enskilda avlopp ska prioriteras utifrån områdets skyddsbehov, recipientens status och känslighet, avstånd till recipient, samt avstånd till allmänt VA-verksamhetsområde. Näringsämnen i avloppsslam ska tillbaka till produktiv mark. (ex. REVAQ-certifiering). I tillsyn av VA-verksamhet prioriteras sådana områden med vattenförekomster som riskerar att inte uppnå god ekologisk, kemisk eller kvantitativ status⁴.

5.5 Vattenåtgärdsprogrammet

Vattenåtgärdsprogrammet föreslår kartläggning av enskilda avlopp med tillsynsvägledning gällande ledningsnät och pumpstationer. Även lagstiftning för tydligare ansvar föreslås samt fast VA-avgift. Vattenbruket ska genom åtgärder vara långsiktigt hållbart och i tillägg ska det utvecklas kustzonsmodeller med belastningsberäkningar. Det bör upprättas skydd för ytvattentäckter och viktiga grundvattentäckter, samt bättre hantering av dagvatten genom exempelvis fördröjningsmagasin. Vattenförbättrande åtgärder inom jordbruket bör utökas med klimatanpassningsåtgärder såsom skyddszoner, tvåstegsdiken och multifunktionella våtmarkslösningar⁵.

5.6 Baltic Sea Action Plan (BSAP)

Åtgärder inom HELCOMs Östersjöplan berör områdena biodiversitet, övergödning, farliga ämnen och föroreningar samt havsnäringar. Sammantaget görs bedömningen av HELCOM att åtgärdsplanen BSAP leder till miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet. Frågetecken som väcks gällande socioekonomiska konsekvenser, är havsnäringar som påverkas, ex. reglering av fisket. Dessutom rekommenderas inblandning av gips och strukturkalk inom jordbruksgödsling

---

³ ÅLR. 2015. 8752-Det åländska genomförandet av Finlands operativa program för fiskerinäringen 2014–2020

⁴ Ståhlman, D. 2020. VA-Plan Åland för en hållbar dricksvatten- och avloppsvattenförsörjning

⁵ ÅLR. 2020. Åtgärdsprogram för grundvatten, sjöar och kustvatten 2022–2027

för att fånga upp fosfor, vilket inte helt är förenligt med de grundläggande systemvillkoren, där mineraler och resurser ska hållas kvar i marken.

5.6.1 Biodiversitet

BSAP vill liksom EU upprätta minst 30 % regionala "Marine Protected Areas" (MPA) där 10% är strikt skyddade. Dessutom behövs en regional förståelse och enighet om "Other Effective Area-based Conservation Measure" (OECM).

Planen vill upprätta åtgärder för att stärka tumlar-populationen, samarbeta för en skyddsplan för märkräftor och kartlägga flyttstråk och känsligheten hos fågelarter kontra havsvindkraft, bifångst och sjöfart.

Det finns behov av övervakningsmetoder för kustvattenfiskar och en identifiering av alla vandringshinder runt Östersjön för vandringsfiskar såsom ål och lax, med möjliga åtgärder. Målsättningen är även att återställa hållbara bestånd av Östersjöstör och implementera nationella skyddsplaner för gråsäl och vikare, särskilt i Finska viken. Verktyg som behövs är huvudindikatorer och tröskelvärden för att bedöma status i näringsvävar, samt indikatorer för bedömning av hållbara fiskbestånd.

Regionen vill utveckla rödlistan för hotade marina arter från mänsklig aktivitet, samt utveckla och implementera rödlistade marina habitat och biotoper. Därför behövs en kartläggning och skydd av marina habitat för nyckelarter och ekosystemtjänster. I tillägg ska man kartlägga mänsklig aktivitet som har betydande påverkan på ekosystem.

5.6.2 Övergödning

BSAP-planen vill med åtgärder etablera skyddszoner runt åkrar, reglera gödslingsmängd efter åkerareal och motverka gödsling på hösten på plöjda åkrar. Det ska införas skatt på näringsämnen från mineraler och rekommendationer om gödselhantering härstammat från klövdjur, samt råd att strukturkalka med gips eller kalksten för att minska fosforförluster från åkrar. Planen vill fasa ut fosfor i tvättmedel för både företag och hushåll. Man hoppas minska näringsförluster genom planeringskrav och balansräkningar för jordbrukare. Det uppmuntras till återvunnen gödsel samt ekonomiskt incitament för återvunnen gödsel i stället för mineralgödsel.

Planen efterfrågar kunskapsutbyte om Best environmental practice (BEP) och Best available technique (BAT). BAT för fjäderfåhållning samt grishållning vid vatten känsliga för övergödning. Därutöver behövs antalet sedimentfällor, tvåstegsdiken, våtmarker och naturbaserade lösningar ökas samt att ekoodling uppgår till minst 25 % av allt jordbruk. Slutligen kommer man följa upp satta utsläppstak för näringsämnen inom jordbruket.

Man vill få till internationellt samarbete för att minska atmosfärisk deposition samt regionala regelverk för att hantera avloppsvatten.

5.6.3 Farliga ämnen

BSAP-planen vill se regionala och nationella strategier för utfasning av farliga ämnen samt flera utbildnings- och informationskampanjer till hushåll om farliga ämnen. Det ska ställas krav vid offentlig upphandling av kemikalieprodukter och införas regional uppföljning vid utfasning av farliga ämnen, respektive bedömning av nya farliga ämnen.

Det läggs vikt på att reducera kvicksilver från muddermassor, tandvården och energisektorn samt reducera bly från fritidsfisket och slutligen reglera och minska användandet av perfluorerade alkylsubstanser (PFAS).

Strategin är att prioritera farliga läkemedel utifrån hur de påverkar akvatiskt liv. Dessutom vill planen ha en strategi för insamling av oförbrukade läkemedel, minskade utsläpp av bekämpningsmedel och en harmoniserad övervakning av marint skräp.

5.6.4 Havsnärings

BSAP-planen vill med åtgärder uppnå nollutsläpp från offshore-plattformar, uppmuntra till alternativa bränslen inom sjöfart och offshore-närings, samt finansiera innovationer för minskat kemikalie- och oljeutsläpp från fartyg. Det ska införas en regional och holistisk processhantering vid oljeutsläpp. Man ser ett krav på automatiserade informations- och navigationssystem för sjöfart och behov av riktlinjer och utveckling av båtbottnfärger.

Planen vill införa varningssystem för invasiva arter samt åtgärder för att upprätta hållbara bestånd av lax, regnbåge och torsk. Det behövs internationellt samarbete för identifiering av tröskelvärde på hållbara bestånd av fiskarter samt åtgärder för att minska bifångst av tumlare, fåglar och däggdjur. Regional samverkan av BEP och BAT för minskat undervattensbuller är prioriterad fråga. Slutligen vill man upprätta Marine protected areas (MPA) och tillvägagångssätt för att minska förlust av havsbottnar från mänsklig aktivitet.

5.6.5 Tvärsektoriella åtgärder

Planen ser behovet med tvärsektoriella åtgärder som spänner över alla fyra områden, vilket inkluderar åtgärder mot klimatförändringar, övervakningsåtgärder, havsplanering, eliminering av punktkällor samt socioekonomisk analys. Även erfarenhetsutbyte och informationsåtgärder är viktiga åtgärder liksom finansieringen.

6 Vattens nuvarande status

De lokala källorna till övergödning är störst för fasta Ålands inre vatten, p.g.a. det sämre vattenutbytet. De åländska sjöarna och de inre havsvikarna påverkas främst av utsläpp från jordbruk och bosättning samt enskilda avlopp. Ytterskärgården påverkas i hög grad av vattenbruket och vattenkvaliteten i de omgivande havsområdena.

I sex av de 16 åländska sjöar som omfattas av ramdirektivet för vatten, bedömdes den ekologiska statusen vara god eller hög under åren 2012–2018. I sex av de 16 sjöarna var den ekologiska statusen måttlig medan den i tre av sjöarna bedömdes ligga på en otillfredsställande nivå. Två av sjöarna som omfattas av nuvarande övervakningsprogram (ÅLR 2015) klassificerades med en hög status 2012–2018. Ytterligare fyra sjöar uppnådde målet om en god ekologisk status. Ingen av de sjöar där en utökad provtagning utförs uppnådde en god status.

För kustvatten så ligger den ekologiska statusen på en måttlig nivå för vattenförekomsterna i mellan- och ytterskärgården, medan situationen i innerskärgårdens vattenförekomster är på en otillfredsställande nivå, med vissa undantag.

7 Miljöproblem orsakade av mänsklig verksamhet

I vattenförvaltningsområdet orsakas problem med vattenkvaliteten från mänsklig verksamhet av faktorer som näringsämnen och fasta partiklar från vattenbruket, jordbruksdominerade avrinningsområden samt enskilda avlopp.

Kustvatten utmanas både av kassodling av fisk samt ökande risker för olje- och kemikalieolyckor i havsområdena i skärgården. Diffus belastning från jordbruket, enskilda avlopp och dagvatten utgör risker för både kustvatten samt grundvattnets goda kvalitet.

Åland har inte några utpekade områden med betydande översvämningsrisker, enligt definitionen i översvämningsdirektivet. Kartor över låglänta områden, som kan översvämmas vid framtida klimatförändringar och extrema scenarier, har tagits fram.

Konsekvenserna av förvaltningsplanen samt åtgärdsprogram påverkar särskilt de sjöar och kustvatten vars ekologiska eller kemiska status är sämre än eftersträvd status. Verkställandet av förvaltningsplanen påverkar i framtiden olika branscher, privata verksamhetsutövare och medborgare samt olika myndigheters verksamhet i stor utsträckning.

7.1 Weserdomen och Ålands vattenlag

Weserdomen uttalar skyldigheter för medlemsstaterna att genomföra alla åtgärder som är nödvändiga för att förebygga en försämring av aktuell ytvattenstatus, oavsett hur bra eller dålig denna är. Dessutom ska staterna skydda, förbättra och återställa alla ytvattenförekomster så att god kemisk och ekologisk ytvattenstatus uppnås i vattenförekomsterna. En försämring föreligger så snart en kvalitetsfaktor försämras såsom biologisk eller fysikalisk-kemisk faktor.

Weserdomen begränsar EU:s medlemsstater att bevilja verksamheter som kan försämra ytvattnets status eller äventyrar målet att uppnå god status. Trots Weserdomen ska det på Åland göras en prövning av varje enskild miljöansökan och en bedömning av miljöpåverkan. I

dagsläget begränsar även den åländska lagstiftningen för nya miljötillstånd nya vattenbruksanläggningar.

Den nya åländska vattenlagen ger möjligheter genom verktyg som kompensation och vattenförbättringsoverskott, vilket kan möjliggöra viss etablering av vattenbruk, utifall vattendirektivets och marina direktivets miljö efterlevs. I vatten som har måttlig status ska både ickeförsämrings- och förbättringskravet uppfyllas i enlighet med vattendirektivets artikel 4.

8 Nollalternativet mot förvaltningsplanens alternativ

I följande avsnitt jämförs nollalternativet; att inga nya åtgärder fastställs mot förvaltningsplanens alternativ för att nå de uppställda målen.

8.1 Nollalternativet

Övergödningen i Ålands vatten, orsakas främst av näringsutsläpp från mänsklig verksamhet, intern belastning i övergödda vikar samt enskilda avlopp. Om inte åtgärder genomförs i enlighet med förvaltningsplanen, bibehålls en status som är sämre än god för sjöar och kustvatten i områdena med den kraftigaste övergödningen. Hos vissa vattenförekomster finns risken att statusen försämras ytterligare.

I bästa fall kan det hända att vattnets status förbättras, men utvecklingen av statusen är sannolikt långsammare, jämfört med effektiviserade åtgärder som är bundna till tidsmässiga mål.

Om förvaltningsplanen för vattenvård i anslutning till vatten- och jordbruket inte verkställs, riktas inte åtgärderna på ett effektivt sätt. Ett icke uppdaterat avloppsnät utan åtgärder för enskilda avlopp medför risk för läckage och sämre rening av avloppsvattnet, vilket bibehåller eller försämrar vattnets status. Olycksrisken med kemikalier och olja både inom industri och sjöfart kvarstår utan systematisk beredskapsplanering.

8.2 Alternativ 1: Föreslagen förvaltningsplan genomförs

Konsekvenserna av förvaltningsplanens genomförande bedöms göra störst nytta för de vattenförekomster med otillfredsställande ekologisk status samt måttlig ekologisk status.

- Åtgärder planeras och dimensioneras med hänsyn till ekonomiska, tekniska och politiska begränsningar, med strävan att nå miljömålen.
- Tillståndsvillkor utvecklas för punktkällor inom exempelvis vattenbruk genom att nuvarande tillståndsvillkoren ses över och följer nya krav och direktiv från EU.
- Åtgärder riktas mot diffus belastning inom jordbruket med utveckling av tillgängliga och frivilliga metoder för att uppnå miljömålen. Åtgärderna riktas och dimensioneras genom rådgivning samt ur avrinningsområdets synvinkel.
- Åtgärder med många mål och i många branscher används för att få en bred effekt.

9 Konsekvenser av genomförandet av förvaltningsplanen

9.1 Vattenförekomster och vattnens status

Flera av de åtgärder som förvaltningsplanen föreslår, innebär minskad tillförsel av näringsämnen från diffus belastning inom jordbruk, genom exempelvis anläggande av skyddszoner samt multifunktionella våtmarker. Våtmarkerna minskar klimatpåverkan då den skyddar vid torka, minskar översvämningsrisk, upprätthåller den biologiska mångfalden samt ökar grundvattenbildningen.

Kostnaderna för att minska belastningen från jordbruket på vattendragen, utgör mer än hälften av de totala kostnaderna för åtgärderna inom förvaltningsplanen. Det nya LBU-programmet, som ska godkännas från och med 2023, kommer troligtvis minska belastningen ännu mer. Med vattenvårdsåtgärder minskas även belastningen av skadliga ämnen till Östersjön.

En god ekologisk status kommer dock inte att uppnås i alla vattenförekomster i vattenförvaltningsområdet. Problemet är den interna belastningen som bedöms finnas i åländska eutrofa vikar och kustvatten, vilket endast åtgärdas med både punktinsatser på sedimenten och minskad belastningen från utsläppskällor. Vid restaurering av kustvatten och inre vikar består utmaningen i att resurserna inte är tillräckliga i förhållande till behovet och åtgärderna därför grundar sig på frivillighet.

Enligt förordningen om behandling av avloppsvatten ska det finnas fungerande behandlingssystem på glesbygden. Ett åtgärdande av enskilda avlopp förväntas ge en förbättring för de inre vikarna och utsatta sjöar, trots liten befolkning. Om bräddpunkter i anslutning till vatten åtgärdas, så minskar belastningen ytterligare. Kommunerna har ansvar för översikten och att ledningsnät fungerar, men brist på resurser är ett stort problem.

Åtgärderna för ett hållbart skogsbruk behöver stöd av skogsvårdsplaneringen. Belastningen från skogsbruket förväntas hållas på samma nivå, då inga ytterligare specifika åtgärder föreslås. Även om programmet för SkogsÅland föreslår ytterligare åtgärder i anslutning till känsliga vattenmiljöer, bedöms omställningen kräva tid och ekonomiska resurser.

Totalt sett kan man förvänta sig en liten minskning av belastningen med de åtgärder som föreslås i planer och program. Minskningen bedöms dock vara marginell, att man troligen inte kommer att se någon allmän förändring av statusen i området fram till 2027, förutom möjligen lokalt.

9.2 Naturresurserna och grundvattnet

I EU:s strategi för biologisk mångfald framgår att det finns ett behov av att skydda minst 30 % av land- och havsmiljöer, varav minst 10 % ska vara strikt skyddat. Strategin togs fram för att öka biodiversiteten och samtidigt minska förlusten av arter. Tills nu täcker naturreservaten på Åland 2,8 % av Ålands vatten. Målsättningen är att fortsätta identifiera skyddsvärda områden

och instifta fullgoda skydd av naturvärden. Enligt Ålands utvecklings- och hållbarhetsagenda, ska minst 10 % av kust- och havsområdena vara skyddade 2030, vilket i nuvarande takt bedöms vara svår att uppnå.

Vattenmiljöer som uppnår god ekologisk status är även ett vackert inslag i landskapet och förbättrar landskapsbilden, vilket är till nytta för turismnäringen. Förvaltningsplanens förslag till vattenvården stödjer ett hållbart utnyttjande av naturresurserna. I och med åtgärder mot övergödning i sjöar och kustvatten förbättras även förutsättningarna för fiske.

Däremot finns det en risk att inte uppnå ett ekonomiskt långsiktigt och hållbart nyttjande av marina ekosystem med livskraftiga bestånd till år 2030. Undervattensmiljöer för reproduktion av fisk och vattenlevande organismer riskerar att begränsas på grund av t.ex. övergödning, klimatförändringar och överfiske. Överfiske av toppredatorer som gädda och torsk, leder till mindre predation och ökade populationer av sill, vassbuk och storspigg. Dessa ökade populationer leder till obalans när de i sin tur äter upp kräftdjur och djurplankton som håller undervattensmiljöerna rena från bland annat algpåväxt.

Våtmarkerna minskar klimatpåverkan då den skyddar vid torka, minskar översvämningsrisk, upprätthåller den biologiska mångfalden samt ökar grundvattenbildningen. Våtmarker, sedimenteringsbassänger, naturvårdsprojekt och skydds-zoner minskar dock den areal som kan användas för livsmedels- och foderproduktion. Med tanke på genomförandet av de åtgärder som åläggs jordbruket är möjligheterna till ekonomiskt stöd viktiga.

De föreslagna marina åtgärderna som huvudsakligen strävar efter att förbättra och stärka biologisk mångfald samt minska övergödningen med mera, bedöms inte ge upphov till några direkta bestående negativa effekter för de mer marina vattnen.

Genom planläggningen styrs markanvändningen så att den beaktar vattenskyddet och förläggs till områden som är riskfria med hänsyn till grundvattenskyddet samt att översvämningskartorna beaktas och anger de lägsta bygghöjderna. Att kontrollera skicket på spillvattenavloppen i grundvattenområden samt installera avloppsledningar i skyddsror ger miljövinster men samtidigt upphov till kostnader för kommuner och vattenverken.

Programmen för hållbart skogsbruk fokuserar på återställandet av utarmade skogar samt minskat näringsläckage. Åtgärder som att begränsa dikning av skogarna i grundvattenområden minskar läckage och markerosionen.

9.3 Växter, djur och naturens mångfald

Åtgärderna för vattenvården är i förlängningen även positiv för naturens mångfald. De skydds-zoner och våtmarker som tillämpas mot diffus belastning skapar nya livsmiljöer och bidrar på det sättet till naturens mångfald. Åtgärderna har en betydande positiv inverkan för vattenlevande organismer. Vattenvårdande åtgärder främjar även bevarandet av hotade arter.

Med etablering av våtmarker och skyddsdikey, slätter av vass eller ökade sedimenteringsytor och filtreringsvegetation från näringsrika avrinningsområden fås förbättrande livsmiljöer i sjöar och kustvatten. Konsekvenserna innebär bland annat ökat siktdjup och högre syrehalt vid botten. Mängden blåalger minskar och fiskbeståndets struktur förbättras. Vasskörd bör föregås av utredning och val av plats, för att inte funktioner ska gå förlorade såsom skydd och lekplatser för fisk och fågel samt resiliens mot översvämningar.

Främmande/invasiva arter i de åländska vattnen bekämpas främst genom internationella avtal och genom att förbättra praxisen av ballastvatten i anslutning till sjötrafiken.

För att vårda det åländska fisket och främst det fritidsfiske som bedrivs, nyttjas Ålands landskapsägda fiskodlingsanläggning där yngel kläcks och föds upp. Till fiskelag och fiskevårdssammanslutningar säljs yngel av havsöring, sik och gädda för utplantering⁶. Fiskodlingsanläggningen är viktigt för sportfisket men även för att bibehålla bestånden av ovan nämnda fiskarter⁷.

Varken i riket eller på Åland används bottentrålning, trots att det inte finns ett förbud. Konsekvenserna av bottentrålning i Östersjön bedöms enligt en ny rapport innefatta direkt påverkan på torsken och dess lekområden, förluster av biodiversitet och sårbara havsbottnar, samt förvärra övergödningen och effekten av klimatförändringar⁸.

Merparten av vassbuk/skarpsillsbeståndet är numera koncentrerat i norra Östersjön, enligt akustik-undersökningar. Internationella havsforskningsrådet ICES har de senaste åren rekommenderat minskat fiske av torskens bytesfisk, sill och skarpsill, i de områden där torsken finns. Eftersom sammanvägda forskningen menar att torskens dåliga tillväxt och försämrade kondition i södra och östra Östersjön hänger ihop med brist på föda.

Torskfisket i Ålands hav är liksom laxfisket säsonsberoende och har flera gånger utsatts för fiskestopp, eftersom flera vetenskapliga studier visar på tveksamt livskraftiga torskbestånd i Östersjön. Torsken spelar en viktig roll för hela Östersjön i och med att den lever på skarpsill, som i sin tur ökar med minskad predation. Skarpsillen äter djurplankton som i sin tur ser till att hålla nere mängden växtplankton, vilket innebär att det blir en rikligare algblomning. Överfiske och syrefria bottnar är två orsaker till torskens dåliga läge. Predation av säl bedöms inte påverka torskstammen, men däremot bedöms parasiter med sälen som slutvärd påverka negativt⁹.

---

⁶ ÅLR. 2015. *Förvaltningsplan för avrinningsdistriktet Åland, år 2016–2021*.

<https://www.regeringen.ax/sites/www.regeringen.ax/files/attachments/guidedocument/forvaltningsplaner-for-avrinningsdistriktet-aland-16-okt-2016.pdf>

⁷ Malmström, C., Rantala, T., Pädam, S. WSP Analys & Strategi. 2019. *Ålands blåa ekonomi – Nulägesanalys och framtidsvisioner*.

https://www.regeringen.ax/sites/www.regeringen.ax/files/attachments/page/blaa_ekonomiska_profiler.pdf

⁸ WWF. 2020. *A sea under pressure. Bottom trawling impacts in the Baltic*.

https://www.wfbaltic.org.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2020/09/wwf-baltic-a-sea-under-pressure_impacts-of-bottom-trawling-2020.pdf

⁹ Stockholms universitet, Östersjöcentrum. 2018. *Historien om Östersjötorsken Rapport 1/2018*.

https://www.su.se/polopoly_fs/1.390886.1529405997!/menu/standard/file/torskrappportWEBB.pdf

Ett minskat fiske än dagens, skulle för vissa arter såsom lax och torsk vara gynnsamt för fiskepopulationen, men även för ekosystemet i övrigt. Minskad påverkan från fiske bedöms även medföra små positiva effekter för marina däggdjur. Ett ökat fisketryck av hotade och sårbara arter kan leda till kollaps av marina ekosystem.

I syfte att få mer ansvarsfulla livsmedelssystem har EU-kommissionen tagit fram från jord till bord-strategin som är en övergripande strategi som påverkar många aspekter av den blå ekonomin, som t.ex. ansvarsfullt fiske och hållbart vattenbruk. Algbaserade livsmedel kan minska trycket på miljön från jordbruk, vattenbruk och fiske. Även om bekämpning av övergödning främst kräver en föroreningsminskning vid källan kan algproduktion till havs bidra till att avlägsna överskott av kol, kväve och fosfor från havet.¹⁰ EU-kommissionen tog även i maj 2021 fram strategiska riktlinjer för ett mer hållbart och konkurrenskraftigt vattenbruk i EU.

Sammantaget anses inte de marina åtgärderna ha betydande negativa konsekvenser, då de är inriktade på att främja biologisk mångfald och att stärka ekosystemtjänster som i sig ger havet en större förmåga att motstå negativa förändringar. Det finns osäkerheter om vissa av åtgärderna och de faktiska effekterna beror på åtgärdernas slutliga utformning och genomförande. Det handlar t.ex. om nya åtgärder som tas fram via LBU-programmet samt det operativa programmet för fiskerinäringen. Dessa program är fortfarande under utveckling (2021). Det är också viktigt att beakta framtida utmaningar, som t.ex. klimatförändringen och att genomföra den omställning som krävs enligt EU:s gröna giv och hållbarhetsmål.

9.4 Klimat, torka och översvämningar

Största delen av de åtgärder som föreslagits i förvaltningsplanen bedöms vara neutrala med avseende på klimatförändringen, och bara en del bedöms ha en försämrande effekt på klimatförändringen. Åland har inte några utpekade områden med betydande översvämningrisker, enligt definitionen i översvämningdirektivet. Bebyggelse i låglänta kustområden bör begränsas, samt att det behövs en översyn av enskilda avlopp, jord- och skogsbruk som kan drabbas. Samt att fördröja dagvatten med mer grönområden och flexibla våtmarkslösningar.

Att motverka klimatförändringen och planera åtgärder är till nytta både för vattenvården och för hanteringen av översvämningriskerna. Riskerna för torka minskar genom vattenvårdsåtgärder, särskilt i sjöar och ytvatten. Med tanke på anpassning till klimatförändringen ska vattendragen granskas som helheter och vid dimensioneringen av åtgärderna har man strävat efter att bromsa upp vattnets rörelser i avrinningsområdet. När vatten hålls kvar i avrinningsområdet minskar översvämningrisken och förbättrar samtidigt

---

¹⁰ <https://www.regeringen.ax/sites/www.regeringen.ax/files/attachments/page/strategier-sammanfattning-hallbart-vattenbruk-och-bla-ekonomi.pdf>

vattens status eftersom belastningen av näring och fasta partiklar filtreras långsammare från avrinningsområdet.

9.5 Befolkning och människors hälsa

Konsekvenserna av föreslagna vattenvårdsåtgärder för markanvändning, vattenbruk och naturresurser samt vattenanvändning är allmänt taget positiva. Åtgärderna ger upphov till kostnader som egentligen inte kan betraktas som orimliga för någon näringsgren eller befolkningsgrupp. Rekreation, såsom naturturism, fiske, vattensport och simning förbättras.

Åtgärder inom jordbruket såsom reducerad höstbearbetning och mark som lämnas oplöjd på hösten minskar både risken för urlakning av växtnäring och frigör arbetstid. Även reducerad kvävegödsling i vall och anläggning av skyddszon minskar risken för urlakning. I det åländska skärgårdslandskapet saknas det förutsättningar för stora våtmarker, varför mångfunktionella våtmarker anses vara en bättre lösning. Konsekvenser av åtgärder och skyddszoner i anslutning till grundvattentäkter säkrar ett hållbart dricksvatten och i förlängningen ett skydd för människors hälsa.

Möjligen kommer markägare och näringslivet stå för delar av kostnaderna, såsom arbetskostnader i anslutning till vattenvårdsåtgärder. Större åtgärder och bruk av markareal för vattenförbättrande åtgärder kan även försämra markägarnas inkomstförutsättningar. Samtidigt kommer värdet på strandfastigheter kunna öka, särskilt vid större åtgärdade vattendrag.

Utifrån hållbarhetsmålsättningen med förslag på ny teknik för fiskodling, skulle förändringar i tillståndsvillkoren kunna begränsa och minska verksamheterna. Det i sin tur kan få sociala och ekonomiska konsekvenser, med mindre sysselsättning och minskat skatteunderlag som följd. Men även nya verksamheter kan skapas om man inför teknik som omhändertar slam från fiskodling, till cirkulärt användande. Detta kräver förutom investeringar, ny logistik och möjlig avsättning av restprodukter, men det kan även medföra nya arbetstillfällen.

Idag är ca 30–40 personer sysselsatta som yrkesfiskare på Åland. En begränsning i fisket av sårbara och hotade arter skulle påverka sysselsättningsgraden.

Enligt en rapport får storskaligt fiske i Östersjön stora subventioner, men vållar samtidigt betydande samhällskostnader i övrigt¹¹. Det storskaliga fisket tömmer enligt rapporten haven på pelagisk fisk såsom strömming och vassbuk. Den fisk som fångas används i stor utsträckning till djurfoder, som uppfödning av minkar¹² (Sundblad m. fl. 2020) Det småskaliga yrkesfisket

---

¹¹ https://balticsea2020.org/images/Bilagor/BS2020_VISION_FOR_OSTERSJONS_FISKE_SCREEN.pdf

¹² Sundblad, E-L, Hornborg, S., Uusitalo, L. & Svedäng, H. 2020. Svensk konsumtion av sjömat och dess påverkan på haven kring Sverige. Havsmiljöinstitutets Rapport nr 2020:1, Havsmiljöinstitutet. 56 s.

och fritidsfisket som skulle kunna bidra till en levande kust- och landsbygd, är i stället alltmer tillbakaträngt¹³.

Fiskeregleringar och åtgärder för att upprätta hållbara bestånd av lax, regnbåge, gädda och torsk kan däremot i framtiden skapa större turismnäring och sysselsättning.

9.6 Samhällsstruktur, markanvändning, natur- och kulturlandskapet

De föreslagna vattenvårdsåtgärderna har i regel inga betydande konsekvenser för samhällsstrukturen, den byggda miljön eller landskapet. Åtgärderna kan påverka planeringen av dagvattenhanteringen i detaljplanerade områden. Att kontrollera skicket på spillvattenavloppen i grundvattenområden samt installera avloppsledningar i skyddsror ger miljövinster men samtidigt upphov till kostnader för kommuner och vattenverken.

En naturlig fördröjning av dagvattnet med grönbyggande infiltrationsytor och sedimentationsdammar, kan spara kostnader för vattenreningen eftersom exceptionella väderförhållanden bedöms bli allt vanligare på grund av klimatförändringen. En förbättrad status av kustvatten kan öka värdet särskilt på strandfastigheter.

Vattenvårdsåtgärder som vidtas på mark-, våtmarks-, strand- och vattenområden kan påverka det kulturarv som finns både på marken och under vatten. Åtgärderna kan antingen skydda kulturarvet eller skada det och kräver i vissa fall nyttoanalyser.

Sjöfartstrafiken medför en förhöjd påverkan på havslevande fisk och däggdjur utifrån buller, men även genom turbulens av vatten på de flesta grunda bottenmiljöerna längs farlederna. Påverkan på fisk- och djurpopulationer orsakas framförallt av förhöjt undervattensbuller¹⁴, där stim och enskilda individer väljer att söka sig bort från bullret¹⁵. Förutom utsläpp av koldioxid, så medför den existerande fartygsflottan även utsläpp av stoft och partiklar som påverkar havsmiljön och luftkvaliteten i hamnar vid anlöpning och avgång.

Påverkan från befintlig sjöfart och fritidsbåtar är sammanlagt liten, förutom längs farlederna som leder in till Mariehamns, Långnäs och Eckerö hamn. Samtidigt efterfrågar olika åtgärdsplaner och program alternativa bränslen för sjöfart samt teknikutveckling för att minska undervattensbuller, vilket skulle gynna vattenmiljön och vattenorganismer.

10 Övrigt

Genomförandet av förvaltningsplanen anses inte ha några betydande negativa konsekvenser för miljön eller ekonomin eftersom planen syftar till att förbättra och skydda vattenmiljön. De marina åtgärderna kommer att medföra utökade arbetsinsatser för myndigheter och

---

¹³ Fölster, S., Larsson, P., Stralka, C. 2020. Vinst för samhället att stoppa storskaliga Östersjöfisket. *Dagens Nyheter*. 16 september.

<https://www.dn.se/debatt/vinst-for-samhallet-att-stoppa-storskaliga-ostersjofisket/>

¹⁴ [https://www.ymparisto.fi/sv-FI/Hav/Undervattensbullret_i_Ostersjon_risk_for\(41851\)](https://www.ymparisto.fi/sv-FI/Hav/Undervattensbullret_i_Ostersjon_risk_for(41851))

¹⁵ https://havsmiljoinstitutet.se/digitalAssets/1493/1493726_sjofart_buller.pdf

samarbetspartners när olika projekt, åtgärder och samarbeten behöver genomföras. Befintliga samarbetsnätverk bör användas i så stor utsträckning som möjligt, t.ex. samarbetsforumet Tre skärgårdar. Samtidigt leder arbetet till ökad kunskap om undervattensmiljöer och behovet av att stärka dem, samt förbättringar av vattenmiljöerna i stort, vilket stärker havets ekosystemtjänster och motståndskraft mot miljöförändringar.

Samråd och samverkan är viktigt i arbetet. Vid framtagandet av förvaltningsplan och åtgärder för att förbättra vattnet deltar många olika aktörer som bidrar med sin kunskap och nya idéer. De effekter som uppstår genom utökat samarbete gör att kunskapen om vattnets status, samt de faktorer som påverkar den förbättras. Det går också lättare att finna vinn-vinn-situationer då man samarbetar gränsöverskridande och byter information och kunskap med andra.

I åtgärderna för glesbygden framhävs rådgivningen om avloppsvatten, byggnadstillsynens betydelse och planläggarens roll. Den kommunala byggnadstillsynens betydelse och planläggarens roll bör förstärkas.

När det gäller det behov av skydd av vattenområden är det viktigt att ersättningsfrågan förtydligas i lagstiftningen. I övrigt är det viktigt att stöd kan utnyttjas för t.ex. jordbrukare som arbetar för att förbättra vattenmiljön och vidtar åtgärder mot klimatförändringar såsom översvämning. För att förhindra en orimlig fördelning av kostnaderna behövs olika stödsystem och andra styrmedel. Bidrag till ekologisk odling och miljörådgivning kopplat till känsliga vattenområden samt stöd till icke-produktiva investeringar som t.ex. integrerade skydds-zoner och mångfunktionella våtmarker är exempel som tagits upp.

På Åland kommer EU-medel att användas i så stor utsträckning som möjligt, även när det avser gränsöverskridande eller internationella samarbeten. Sammantaget kommer genomförande av EU:s gröna giv med tillhörande strategier och stöd, kopplat till vattenförbättrande åtgärder och genomförande av HELCOM:s nya aktionsplan för Östersjön (BSAP) samverka i syftet att uppnå de övergripande miljömålen.

11 Uppföljning

Ett övervakningsprogram utarbetas för vattenförvaltningsområdet i syfte att följa vattenförekomsternas status och hur den utvecklas. Informationen från programmet används för att se över klassificeringen av vattnets status och fastställa effekterna av de genomförda åtgärderna. Förutom utvecklingen av vattnets status följs verkställandet av vattenvårdsåtgärderna upp sektorsvis och områdesvis. Övervakningsprogrammet håller på att breddas för att även inkludera de mer marina vattnen. Dock genomförs en stor del av den havsbaserade övervakningen via HELCOM.